

Dávid Ferencz-ügy.

I. Sámi László levele.

A Dávid Ferencz-alapítvány tárgyában tett indítvány, örömmel mondhatom, már többeket megnyert azok közül is, a kik szorosán véve nem tartoznak a mi egyházunkhoz, de a hit és lelkiismeret szabadsága tisztelésének és nagyrabecsülésének, valamint a testvéri szeretetnek dogmájában velünk együtt éreznek, együtt gondolkoznak. E tekintetben nem tehetem, hogy Sámi László, mélyen tisztelt barátomnak ide vonatkozó levelét közre ne adjam. A levél ez:

Tisztelt barátom!

A Keresztény Magvetőben, Ön „Dávid Ferencz-alapítvány“ czim alatt, Dávid Ferencz elíteltetésének háromszázados évfordulójára legalább 10,000 forint ösztöndíjgyűjtését indítványozta.

Indítványát a lelkiismeret szabadság és nevelésügy barátainak figyelmébe is ajánlotta; én mindenik ügynek szivemből híve vagyok és maradok; ez okból kérem az ide mellékelt három forintot a „Dávid Ferencz alapítványra“, szíveskedjék elfogadni.

Az összeg kevés. De igaza van Jakab Elek barátomnak, hogy e célra nem sok áldozatot kíván, mint inkább sokakét.

Mert:

Az erőt és erélyt, melyre nekünk annyi tekintetben szükségünk van, csak az áldozatkészség táplálhatja és tarthatja fenn:

és annál több lesz erőnk és nagyobb erélyünk, mentől többen és több alkalommal áldoznak nemes célokra.

Sokszor megtörténik, hogy a mezőn, melyen az igénytelen munkás dolgozik és vet, gazdagabb aratás lesz, mint a vető remélte. Ezt az örömet és meglepetést kívánom én önnek indítványa után!

Ön csak 10,000 unitárius áldozatkészségére számít, én óhajtom, hogy mind a hatvan ezeren -- apraja és nagyja — megfelelően magukért és egymásért.

Azután barátom, még az unitáriusokon kívül is sokan lehetünk, kik a szeretet csodáján alapult kereszténységgel, vagy a tudományon alapult solidaritással nem tudjuk megegyeztetni az együnk, másikunk nemes célja iránti közönyösséget, és részvétlenséget.

A ki tudja mennyibe kerül egy szabad jellem;

a ki tudja, hogy az erős meggyőződés, és az erős meggyőződést védelmezni való készség teszi az igaz embert;

a ki tudja, hogy a türelmetlenség nem csak a religiónak, de a tudománynak is materialismussa; és végre

a ki helyesnek tartja és vallja azt a törvényt, hogy az üldözés mindig, előbb vagy később az üldözöttet kell, hogy nagyobbítsa, az olyan, reméllem, meg fog emlékezni az ön által nemes czélra és nemes modorban indítványozott „Dávid Ferencz-alapítványról.“

Hogy így legyen, szívéből kívánja önnek

Kolozsvárt, 1875. január 5-én.

igaz barátja

Sámi László.

Fogadja, mélyen tisztelt barátom, becses adományáért, valamint e meleg sorokért legszivesebb köszönetemet. Az indítványnak ily nemes felfogásával aztán reméllem, hogy rajtam is bételhetik a vető és arató példájából vont jó kívánat.

2. Buzogány Áron indítványa.

Buzogány Áron t, barátunk a K. M. mult évi 4-ik füzetében (365. l.) közölt levele értelmében egyházi tanácsunkhoz beadta indítványát a Dávid Ferencz életrata tárgyában. Az indítványt egész terjedelmében közölni helyén látjuk:

Méltóságos és főtisztelendő Egyházi k. Tanács!

A mélt. és főtisztelendő Egyházi k. Tanács bizonyára nem veendi szerénytelenségnek, ha egyházunk iránti szeretettől indítatva, egy alázatos indítványt bátorokodom bölcs elhatározása eleibe terjeszteni. Mielőtt azonban indítványomat előadnám, engedje meg, hogy annak indokolásául egy pár megjegyzést bocsássak előre.

Minden vallásfelekezett életében láthatjuk, hogy alapítói emléke iránt (ha az alapító értelmét szűkebb körben vesszük is) bizonyos szent kegyelettel viseltetik s ezen valóban tiszteletre méltó s erkölcsi önéleterejéről tanuskodó érzelmének századok fordultával valami módon ünnepélyes nyilatkozatát igyekezett adni. Így ünnepelték meg hazánkban a ref. atyafiak nem régiben Kálvin, legközelebről pedig Melius Péter emlékét.

A reánk maradt emlékek, traditiók, valamint a bennünk élő közérzület eléggé bizonyítják, hogy Szentegyházunknak Erdélyben megalapítója, a magyar unitarizmus mátyrja, Dávid Ferencz emléke iránt elődeink is az elmúlt századokban, ép úgy mint mi a jelenben, a legmélyebb kegyeletos tisztelettel, sőt mondhatnám csodálattal viseltettek. Azonban az elmúlt 300 esztendő csaknem állandóan gyászszal borult szegény egyházunkra. Sorsunk jelképe volt nemzetünk sorsának; lételünket, bár törvény biztosította, mégis mindenfelől törvénytelen erőszakkal tépték, üldözték, fosztották!

Ily körülmények közt, folyvást a lételért küszködve, elődeink Dávid Ferencz iránti kegyeletes tiszteletüknek nyílt, ünnepélyes kifejezését természetesen nem adhattak, a nagy reformátornak méltó külső emléket nem emelhettek.

Ez az erkölcsi, de egyszersmind magasztos kötelesség reánk szállt, — reánk, a kiknek az idők szelleme szabad tért nyitott beszélnünk és cselekednünk úgy, a mint szívrünk sugalja. Az alkalom is önként jó előnkbe Dávid Ferencz halálának háromszázados évfordulójával.

E czélból Ferencz József, kedves hitrokonunk, meg is tette az első lépést, midőn egy Dávid Ferencz nevét viselő alapítvány létrehozását indítványozta, mit a mélt. és főtisztelendő egyházi Főtanács is helyeslőleg fogadott. Az előjelek után nem is kételkedtünk azon, hogy ez alap létesülni fog és tiszteletre méltó emléke leendő Dávid Ferenczünknek.

Azonban, meggyőződésem szerint, egyházunkban e nagy névnek egy tárgyban való megörökítése nem lehet elég. Szükségesnek tartom — s ezen véleményemet több barátim osztják, — hogy az anyagi emlékre lélek, Dávid Ferencz felvilágosult, bátor, nagy szelleme leheltessék, mely tündököljön és buzdítson a jövő századokra.

Ezt leginkább Dávid Ferencz hű életrajzának megírása által lehetne elérni.

Indítványom tehát az: mondja ki a mélt. és főtisztelendő egyházi Tanács határozatilag, hogy Dávid Ferencz, a magyar unitárius egyház alapítója halálának háromszázados évfordulója alkalmára, nevezett reformátorunk és mártyrunk életrajzát megírattni és kinyomatni óhajtja, s e czélból ünnepélyesség okáért az életrajz megírójának tiszteletdíjúl 400 frtot tűz ki.

Midőn fentebbi indítványomat ismételten a mélt. és főtisztelendő egyházi Tanács becses figyelmébe ajánlanám, változhatatlan mély tisztelettel öröklök

a mélt. és főtisztelendő egyházi Tanácsnak

Budapesten, decz. 28-án, 1874.

alázatos szolgálja
Buzogány Aron,
 egyh. tanácsos.

Mondanunk sem kell, hogy ez indítványt az egyh. tanács egyhangulag a magáévá tette s melegen fogja ajánlani a főtanácsnak; addig is egy bizottságot nevezvén ki az indítvány értelmében egy javaslat készítésére. Ennek lesz feladata javaslatot tenni az iránt, hogy a kívánt életirat pályázat vagy megbízás útján készíttessék-e. Mi az utolsó mellett vagyunk s meggyőződésünk szerint e feladat megoldása J a k a b E l e k t. barátunkra várákozik, ki — reméljük — egyházunk s legközelebbiről ez ügy iránt viseltető buzgóságánál fogva is el fogja azt vállalni.

F. J.